

Købekraft, uden dog nærmere at præcisere Indholdet af dette alt andet end klare Begreb.

Hovedindholdet af tredje Kapitel er en traditionel Skildring af Fordelene henholdsvis ved Guldfoden og ved en fri Valuta. Det understreges med Rette, at saa længe man opretholder Guldfoden, eksisterer Dilemmaet faste Vexelskurser eller stabilt Priseniveau i og for sig slet ikke; med Antagelsen af Guldfoden er dette Spørgsmaal paa Forhaand afgjort i de faste Vexelskursers Favør. Og det er ubetinget dette Alternativ, som har Forf.s Sympati; han udmaaler de overvejende skadelige Virkninger af fluktuerende Vexelskurser og hævder, at der maa være Tale om »einen ausgesprochenen Notstand«, for man bør indlade sig paa at ofre Valutaens ydre Stabilitet. Forf.s Konklusion er den samme som MacMillan Komiteens, at man bør basere sit Pengevæsen paa Guldet for derved uden formelige Møntkonventioner at sikre stabile Vexelskurser enten direkte gennem fri Ombyttelighed mellem Guld og Penge eller ved Hjælp af en bevidst Valutapolitik; derimod bør det enkelte Lands Guld- eller Valutareserve ikke som nu gennem et Procent- eller Kontingentsystem være bestemmende for dets samlede cirkulerende Pengemængde. Altsaa nøjagtig det modsatte af den øjeblikkelige Tilstand, hvor man har opgivet at forankre Vexelskurserne til Guldet, men bevaret Gulddækningen som Regulator for Seddelmassen. Endelig indeholder dette Kapitel, noget udenfor den øvrige Sammenhæng, en Række fornuftige kritiske Betragtninger over de moderne Bestræbelser for at give Sølv et mere fremtrædende Plads som Møntmetal.

Der er ingen Tvivl om, at Professor Engländer er vel bevandret i de Emner, hans lille Bog behandler, men den bryder paa intet Punkt nye Baner, og det er heller ikke lykkedes ham at give de gamle Sandheder en simplere og mere afklaret Form.

Carl Iversen.

Bertil Ohlin: UTRIKESHANDEL OCH HANDELSPOLITIK. Stockholm 1934. (Bokförlaget Natur och Kultur) 215 S. Pris Kr. 4.50.

Baade Lægmanden, der søger Orientering paa disse Omraader, og den begyndende statsvidenskabelige eller handelsvidenskabelige Student har hidtil paa de nordiske Sprog maattet savne baade en kort og klar Fremstilling af den internationale Handels Væsen og en nøgtern, sagkyndig Udredning af Handelspolitikens nyeste Udvikling, dens Aarsager og Virkninger. Ingen møder med bedre Forudsætninger for at afhjælpe dette Savn end Professor Ohlin; saavel i sin Doktordisputats som i senere Arbejder har han fordybet sig i Udenrigshandelens Teori og ydet væsentlige Bidrag til dens Omformning og Fornyelse; og han har samtidig i Avisartikler og Foredrag vist fremragende Evner til at popularisere sin Videnskabs Resultater. Det maa derfor hilses med Glæde, at de fortræffelige, men efterhaanden vanskeligt tilgængelige Afhandlinger om Udenrigshandelens Teori og Politik, som Ohlin for en halv Snes Aar siden publicerede i den store Haandbog »Handel och Industri«, nu i omarbejdet, udvidet og åjourført Skikkelse er udsendt som selvstændig Bog. Resultatet er blevet en i bedste Forstand populær Bog, der fortjener den videst mulige Udbredelse i en Tid, hvor de handelspolitiske Problemer, som det hedder i Forordet, har faaet en saa beklageligt stor Aktualitet.

Købekraft, uden dog nærmere at præcisere Indholdet af dette alt andet end klare Begreb.

Hovedindholdet af tredje Kapitel er en traditionel Skildring af Fordelene henholdsvis ved Guldfoden og ved en fri Valuta. Det understreges med Rette, at saa længe man opretholder Guldfoden, eksisterer Dilemmaet faste Vexelskurser eller stabilt Priseniveau i og for sig slet ikke; med Antagelsen af Guldfoden er dette Spørgsmaal paa Forhaand afgjort i de faste Vexelskursers Favør. Og det er ubetinget dette Alternativ, som har Forf.s Sympati; han udmaaler de overvejende skadelige Virkninger af fluktuerende Vexelskurser og hævder, at der maa være Tale om »einen ausgesprochenen Notstand«, for man bør indlade sig paa at ofre Valutaens ydre Stabilitet. Forf.s Konklusion er den samme som MacMillan Komiteens, at man bør basere sit Pengevæsen paa Guldet for derved uden formelige Møntkonventioner at sikre stabile Vexelskurser enten direkte gennem fri Ombyttelighed mellem Guld og Penge eller ved Hjælp af en bevidst Valutapolitik; derimod bør det enkelte Lands Guld- eller Valutareserve ikke som nu gennem et Procent- eller Kontingentsystem være bestemmende for dets samlede cirkulerende Pengemængde. Altsaa nøjagtig det modsatte af den øjeblikkelige Tilstand, hvor man har opgivet at forankre Vexelskurserne til Guldet, men bevaret Gulddækningen som Regulator for Seddelmassen. Endelig indeholder dette Kapitel, noget udenfor den øvrige Sammenhæng, en Række fornuftige kritiske Betragtninger over de moderne Bestræbelser for at give Sølv et mere fremtrædende Plads som Møntmetal.

Der er ingen Tvivl om, at Professor Engländer er vel bevandret i de Emner, hans lille Bog behandler, men den bryder paa intet Punkt nye Baner, og det er heller ikke lykkedes ham at give de gamle Sandheder en simplere og mere afklaret Form.

Carl Iversen.

Bertil Ohlin: UTRIKESHANDEL OCH HANDELSPOLITIK. Stockholm 1934. (Bokförlaget Natur och Kultur) 215 S. Pris Kr. 4.50.

Baade Lægmanden, der søger Orientering paa disse Omraader, og den begyndende statsvidenskabelige eller handelsvidenskabelige Student har hidtil paa de nordiske Sprog maattet savne baade en kort og klar Fremstilling af den internationale Handels Væsen og en nøgtern, sagkyndig Udredning af Handelspolitikens nyeste Udvikling, dens Aarsager og Virkninger. Ingen møder med bedre Forudsætninger for at afhjælpe dette Savn end Professor Ohlin; saavel i sin Doktordisputats som i senere Arbejder har han fordybet sig i Udenrigshandelens Teori og ydet væsentlige Bidrag til dens Omformning og Fornyelse; og han har samtidig i Avisartikler og Foredrag vist fremragende Evner til at popularisere sin Videnskabs Resultater. Det maa derfor hilses med Glæde, at de fortræffelige, men efterhaanden vanskeligt tilgængelige Afhandlinger om Udenrigshandelens Teori og Politik, som Ohlin for en halv Snes Aar siden publicerede i den store Haandbog »Handel och Industri«, nu i omarbejdet, udvidet og ajourført Skikkelse er udsendt som selvstændig Bog. Resultatet er blevet en i bedste Forstand populær Bog, der fortjener den videst mulige Udbredelse i en Tid, hvor de handelspolitiske Problemer, som det hedder i Forordet, har faaet en saa beklageligt stor Aktualitet.

Bogen falder i tre Hovedafsnit: »Utenrikeshandels grunder«, »Den handels- og traktatpolitiske utvecklingen« og »Handelspolitikens ekonomiska verkningar«. Med Henblik paa det intellektuelle Niveau, hvorpaa Størsteparten af de sørgeligt aktuelle handelspolitiske Drøftelser foregaar, havde det været ønskeligt, om Bogen tillige var blevet suppleret med en kort, kritisk Belysning af de for Øjeblikket mest gængse Beskyttelsesargumenter. Et saadant Kapitel vilde utvivlsomt yderligere have øget dens Værdi som Middel til at omvende »the man in the street« fra de naive merkantilistiske Vrangforestillinger, som den Dag i Dag behersker »det naturlige Menneske«. Ligeledes maa det beklages, at Fremstillingen saa godt som ikke indgaar paa Prisdiskriminationens uhyre vigtige Problem.

Den, som i Forvejen er fortrolig med Bogens Emne, vil vel særlig fæste sig vel Ohlins Redegørelse for og Vurdering af Handelspolitikken under Depressionen 1930—34. Den begrænser sig i det væsentlige til en kort Omtale af (1) de Synspunkter, der har behersket disse Aars Handelspolitik (Beskyttelse af Hjemmemarkedet; Ønsket om Inddrivning af udenlandske Fordringer; Benyttelse af Importen som Byttemiddel i eksportfremmende Øjemed; Ideen om den udlignede Handelsbalance overfor hvert enkelt Land), (2) de vigtigste handelspolitiske Nydannelser (Kontingentering; Clearingoverenskomster; Vareudvekslingsaftaler; Valutaregulering) og (3) Hovedlinierne i de enkelte Landes Told- og Traktatpolitik.

Det understreges, at de sidste Aars Restriktionspolitik maa betragtes mere som et Resultat af Krisen end som en Aarsag til den. Det var den af Verdensprisfaldet resulterende store Arbejdsløshed og uudnyttede Produktionskapacitet og den med det internationale Kapitalmarkeds Sammenbrud og den almindelige Tillidskrise følgende spændte Valutasituation, som lod en kraftig Begrænsning af Importen fremstaa som nyttig eller nødvendig; ja selv det almindelige Omslag i Mentaliteten i nationalistisk-interventionistisk Retning betragter Ohlin for en Del som en Frugt af Krisen.

Endvidere fremhæves det, hvorledes den stigende Anvendelse af politisk Pres ved store Ordres Placering i Forbindelse med de kvantitative Importbegrænsninger, Eksportkrediterne og de direkte Eksportpræmier har mindsket selve Prisens Betydning i Konkurrencekampen. Det er naturligvis navnlig Stormagterne, som kan udøve det nævnte Pres, men det kan paa den anden Side give Anledning til, at mindre Lande for at undgaa slig Indblanding foretrækker at købe andetsteds end netop hos Stormagterne; flere svenske Eksportindustrier skal saaledes have draget ikke uvæsentlige Fordele af Stemninger af denne Art.

Fremdeles siges det, at de sidste Aars Erfaringer synes at have vist, at Lande, der som Finland, Norge og Sverige ikke raader over de handelspolitiske Byttemidler, andre Stater har skabt sig gennem Kontingentering eller Valutaregulering, staar svagt ved Forhandlinger med Udlandet, selv om deres relativt liberale Handelspolitik hidtil har sikret dem en vis international Goodwill og maaske ogsaa bidraget til at moderere Kravene til dem om Omlægning af deres hidtidige Handelssamkvem.

Fra de nordiske Landes Synspunkt beklager Ohlin den stadig stærkere Tilsidesættelse af Mestbegunstigelsesklausulen, omend han indser, at denne er en alvorlig Hindring for det regionale toldpolitiske Samarbejde, der synes ham den eneste farbare Vej i Retning af større Handelsfrihed.

I sin sammenfattende Vurdering af Kriseaarenes Handelspolitik fremhæver Ohlin stærkt, at Toldpolitiken lige saa vel som Valutadepreciering i visse Situationer kan fremkalde en økonomisk Ekspansionsproces, og at der næppe kan siges noget generelt om dennes Varighed eller Holdbarhed. Specielt understreges det, at Told kan tjene til at afbalancere »Snedvridning« af Pris- og Produktionsforholdene som Følge f. Eks. af et for højt opskruet og politisk fastlaaset Lønniveau, omend der ikke lægges Skjul paa, at en direkte Løn-tilpasning i de allerfleste saadanne Tilfælde vilde være fordelagtigere baade for Arbejderne selv og for andre Samfundsgrupper. Men idet den saakaldt »frie« Prisdannelse ved Siden af Toldpolitiken er paavirket af mangfoldige andre »kunstige« Indgreb fra Statens eller Monopolers Side, kan man ikke afvise den teoretiske Mulighed, at man ved hertil at føje visse handelspolitiske Foranstaltninger kan skabe en Tilstand, som er mere »naturlig« end den, der ellers vilde raade.

Idet de i hvert enkelt Land gennemførte Handelsrestriktioner kan antages at have skadet flere eller færre andre Lande, ligger den Slutning nær, at samtlige Lande vilde have været bedre stillet, ifald de alle havde undladt at slaa ind paa denne Restriktionspolitik. For saa vidt man herved tænker paa Konjunkturudviklingen, tør Ohlin dog ikke med Henblik paa Stillingen i 1934 hævde noget saadant. Skønt Produktionsomlægningerne utvivlsomt i sig selv har betydet mindsket Effektivitet, har Importens Udestængning i mange Lande skabt Forudsætninger for ny Produktion og derigennem givet Anledning til øget Kapitalinvestering. Det kan dog ogsaa tænkes, at netop Vilkaarligheden og Usikkerheden paa det handelspolitiske Omraade har svækket Folks Investeringsslyst. Ohlin antager, at den stimulerende Tendens hidtil har været den stærkeste, men finder det ikke usandsynligt, at denne »Isoleringskonjunktur« paa lidt længere Sigt vil ligge under for Depressionstendensen. Og han er i hvert Fald ikke i Tvivl om, at Tilpasningen til Efterkrigstidens Strukturforandringer i Verdensøkonomien, specielt indenfor Landbruget, er blevet hæmmet af Handelsrestriktionerne og de dermed sammenhængende indenlandske Reguleringsforanstaltninger f. Eks. af prishævende Art. Thi selv om Told o. l. rent øjeblikkelig kan fritage et Land for at tilpasse sig til de nye Forhold, ændrer en saadan protektionistisk Politik samtidig selve de Forudsætninger, hvortil den endelige Tilpasning maa ske, og derved bliver den blot endnu vanskeligere at gennemføre. Med sit Hjemmemarked beskyttet af Landets egne Restriktioner faar Eksportindustrien større Mulighed for at drive Dumpingpolitik, og samtidig tvinger de andre Landes Restriktioner den til at udnytte denne Mulighed til det yderste. Resultatet er blevet, at »världsmarknaden i prishänseende blivit en dal mellan väldiga platåer av höga priser«. Saa meget stærkere maa det beklages, at Ohlin ikke gaar nærmere ind paa de Problemer, denne Diskriminationspolitik rejser.

Carl Iversen.